DE

TUSSI CONVULSIVA

ET DE

COCCIONELLAE
ONTRA EAM USU.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA,

QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI
IEDICORUM ORDINIS
IN
UNIVERSITATE LITERARIA
GRYPHICA
UT SUMMI
T MEDICINAE ET CHIRURGIAE
ET
ARTIS OBSTETRICIAE
HONORES
RITE SIBI CONCEDANTUR,
DIE IX. MENS. APRILIS ANNI MDCCCXLIV 1844
PUBLICE DEFENDET

AUCTOR
C. I. FRIDER. BRUNSWIG
MEGALOPOLITANUS.

OPPONENTIBUS:
F. SIEGERIS, MED. ET CHIR. DRD.
O. SCHMIDT, MED. ET CHIR. DRD.
A. KARSCH, MED. ET CHIR. CAND.

GRYPHIAE,

TYPIS FRID. GUIL. KUNIKE, REG. ACAD. TYPOGR.

VIRO

LLUSTRISSIMO, ERUDITISSIMO,

AMPLISSIMO

. A. G. BERNDT,

UTRIUSQUE MEDICINAE DOCTORI,
)INIS DE AQUILA RUBRA CLASSIS TERTIAE CUM
INISCO ET ORDINIS WASANI EQUITI, POTENTIS-
O BORUSSORUM REGI A CONSILIIS MEDICIS INTI-
, MEDICINAE PRACTICAE ET ARTIS OBSTETRICIAE
FESSORI PUBLICO ORDINARIO, CLINICI MEDICI
OBSTETRICII GRYPHISVALDENSIS NEC NON SCHO-
MEDICO-CHIRURGICAE DIRECTORI, REGIAE ACA-
IIAE MEDICAE, QUAE IN GALLIA FLORET, FACUL-
TIS MEDICAE PESTHINENSIS, CAESAREAE SOCIE-
TIS MEDICAE VINDOBONENSIS, DOCTRINARUM CHE-
ARUM ET PHYSICARUM, AGRICULTURAE ET INDU-
IAE FRANCOGALLICAE, MEDICORUM SUECICORUM
LMIENSIS, MEDICORUM BADENSIUM AD PROMOVEN-
I MEDICINAM FORENSEM, SOCIETATIS MEDICAE
DUNENSIS, DIVIONENSIS, LIPSIENSIS, HAMBUR-
SIS ET PETROPOLITANAE, MEDICO-CHIRURGICAE
ELANDIANAE BEROLINENSIS, PHYSICO-MEDICAE
ANGENSIS, BRUXELLENSIS, SOCIETATIS AD PRO-
VENDAM ARTEM MEDICAM, QUAE IN BORUSSIA FLO-
, OECONOMICAE MARCHICAE ETC. ETC. SODALI
HONORARIO VEL ORDINARIO, VEL LITERARUM
COMMERCIO IUNCTO, H. A. DEC.,

PRAECEPTORI HONORATISSIMO,

AUTORI SUMMOPERE COLENDO,

LITERARUM HASCE PRIMITIAS

SACRAS ESSE VULT

AUCTOR.

uplici sane gaudio, Vir Illustrissime, me
isti, quod Tibi scriptionem hanc, qualis-
ue est, meam dedicare mihi permisisti.
enim et Tuo nomine ornatus libellus meus
icem prodit et Tibi, quas debeo, gratias
m agendi occasio mihi datur. Tu enim
omnes, quos veneror, praeceptores meos
ılari me favore amplexus es. Eumque facto
asti, quod medici auxiliarii munus quum
linico medico tum in instituto obstetricio
vole mihi demandasti. Qua re factum est,
totum ut annum exoptatissima mihi praxeos
icae excolendae daretur occasio. — Atque
licam, quae res est, praeceptis et institu-
ibus Tuis non solum medicamenta, verum
n, quod majus est, artis rationes morbis

chitoux des enfens, *la maladie des moutons* pro inspirationis sonum [4]), Itali: *tosse canina* [5]), Ba *Kindhoest, Kwinthoest* [6]), Sueci: *Kikhosta, Kra hosta*, Germani denique: *Keuchhusten*, *Kra husten*, *Stickhusten*, *Schaafshusten*, *Eselshu blauen Husten, tönenden Husten, Schreihusten* tussim dicunt.

De historia morbi.

De aetate et origine tussis convulsivae auct medici sententias valde discrepantes proferunt. S enim, qui tussim convulsivam veteribus medicis nino ignotam et posteriore demum tempore ex Af vel India orientali ad nos adportatam censeant alii vero, qui arbitrentur, ex littoribus marium realium populis emigrantibus meridiem versus translatam esse [8]); alii denique, qui, recedentes his sententiis, veteribus et Graecis et aliis med notum hunc morbum fuisse, quin etiam a primor generis humani exstitisse, contendant. Quae s tentia magnam quidem prae se fert verisimilitudine Apud Hippocratem enim in lib. VI. epid. sect. V invenimus tussis cujusdam epidemiam descriptam in Aphorism. Sect. VI. exstat aphorisma: „Ὁκόσοι ὑ ἐξ ἄσθματος ἢ βηχὸς γίγνονται πρὸ τῆς ἥβης ἀπ

---

4) Kurt Sprengels G. d. A. B. 3 p. 229.
5) Burserius inst. med. pract. Vol. IV, p. 3.
6) Van Tricht diss. de tuss. conv. Lugd. B. 1804
7) Basseville u. Rosenstein Kinderkrankh. 425.
8) Schönlein spec. Path. und Ther. B. 4.

ται." Avicenna in libr. Can. lib. III. et Mesuë
Canon. univers. in capit. de aegritud. pect. et
non. morbos describunt, tussi convuls. non ab-
les. Quo factum est, ut quum multi Danzium [9])
ti, tum vero Marcus, Haase, Desruelles hos
s de tussi convulsiva interpretati sint. Quod
facile fieri potest. Si vero alii, ut Schenk, Hol-
und, Rosenstein, Matthaei eodem, quo ad tus-
convulsivam jure ad alios quoque pectoris mor-
eos posse referri, contendunt: secum reputare
ent, id quod etiam nostra aetate fieri solet, illis
poribus medicos non satis diligenter morbum no-
m ab aliis discretum habuisse. Quo factum est,
ymptomata fortuita et essentialia ad unum eun-
que fontem referrent. Huc accedit, quod veri-
ile est, illis temporibus illisque regionibus con-
itiones morborum alias evasisse, quam apud nos
tra aetate. Quibus ex causis facile fieri potest,
descriptiones illis temporibus factae aliquantum
repent a recentioribus nostraque aetate observa-
epidemiis. Ceterum, quum tussis convulsiva om-
us prope consentientibus aëris injuriis debeat ori-
em morbusque sit epidemicus, intelligi non potest,
factum sit, ut veteres medicos effugerit. Nam
e nostris temporibus occurrunt aëris coelique
ditiones, eaedemque illa quoque aetate, ne dicam
initio rerum, valuisse debent.

Primam tussis convulsivae epidemiam manifeste

) l. c. p. 18.

descriptam, quae saeculo XV in Francogallia gr
sabatur, prodidit Mezeray: „*Un estrange*", inq
„*rhûme qu'on nomma la coqueluche, tourmenta* t
tes sortes des personnes, durant les mois de Fév
et de Mars et leur rendit la voix si enruée, qu
Barreau, les chairs et les colléges en furent mu
Ce mal causa la mort presque a tous les viella
qui en furent atteient[10])." Sub finem hujus saec
eundem morbum in Italia saevisse, dicit Capivac
in oper. epist. III. Quod dubitandum est. Nam M
curialis et Trunconius, qui iis temporibus de mor
infantum scripserunt, hujus rei mentionem non fa
unt[11]). Alia epidemia illis haud absimilis a. 15
auctore Mezeray[11]) in Galliam reversa est. Qu
Wichmann[12]) ad anginam membranaceam vult r
ferre. Deinde alia epidemia, quae in aliis regio
bus angina membranacea vel asthma Millari exstitis
videtur, grassabatur anno 1557[13]). Celeberri
vero et atrocissima epidemia anno 1580 occurris
traditur, quae, postquam ex Oriente ortum dux
Italiam (Faventiae infantes quarto quoque die, R
mae novem millia morte peribant[14]), Francogalliar
ubi hoc tempore *maladie des moutons* dicebatur, B
taviam, Germaniam, Brittanniam depopulabatu
Annis 1669, 1670 Londini regnabat, sed Sydе

10) Abregé chronol. de l'hist. de France Vol. II, p. 215.
11) Schmidts Jahrb. der Medic. B. 1, p. 309.
12) Ideen zur Diagnost. B. 2, p. 113.
13) Pasquier Recherches de la France Lib. IV.
14) Sprengels Gesch. d. A. B. III, p. 229.

10 videbatur a tussi convulsiva alias observata eo
erre, quod et adultis infensa frequentius et febre
ata erat[15]). Late vagata anno 1732 exorta est
lemia, quae, tota fere Europa devastata, in Ja-
cam terram, Peruvianam et Mexicanam trajecisse
tur. Postea in plurimis Germaniae regionibus
nostro et superiore saeculo observatae sunt epi-
niae, quae sive respicis extensitatem, sive ma-
nitatem, sive ortum, sive finem, valde inter se
reparunt. Annis 1768, 69-72 maximam Germa-
e partem permigrabat epidemia sane vehemens.
hementissima nostri saeculi, quae patriam quoque
rta est, annis 1815 et 1816 grassabatur. Postea
do hic, modo illic apparebat morbus semper fere
demicus, rarissime sporadicus, sed nunquam tam
emens tamque saeviens, quam antea.

Libri de tussi convulsiva.

Librorum, in quibus de tussi convulsiva agitur,
ta est copia, ut omnes hic enumerare nequeam.
timi et notissimi hi fere sunt:

r. Hoffmann, dissert. de tussi convuls. Halae 1732.
nt. de Haen, de tuss. conv. pueror. ann. 1746-47. Hagae
Batav. observat. (in de Haen rat. med. cent. III, p. 269).
G. Brendel, Programm. de tuss. conv. Gott. 1747.
h. Forbes, Disputatio de tuss. conv. Edinb. 1753.
asseville, Quaest. med. in tuss. c. pueror. Paris. 1753.
eller, scrutinium physico-medicum de tuss. epidem. infant.
convuls. a. 1757 in ducat. Megapolit. furent. Rostoch.
1763.

---

5) Opusc. omnia p. 240.

Ebeling, Diss. de tuss. conv. Gott. 1768.
Benj. Rusch., a Dissert. on spasmodic. asthma of childr 1770.
Holdefreund, vom epid. Stickhust. der Kinder. Helmst. 17
W. Butter, Abhandl. vom Keuchh. nebst einem Anhange v Schierling, a. d. Engl. 1782.
J. Koehler, Adversaria de tuss. conv. Erlang. 1784.
J. Hassler, Abh. üb. d. Keichh. Landsh. 1784.
A. Savoye, Diss. de tuss. conv. Vienn. 1789.
W. Pohl, Programma de analog. inter morbill. et tuss. co Lipsiae 1789.
W. Klinge, etwas über den Keuchh. als ein Beitrag z. Gesc d. Epid. v. 1790. Gött. 1792.
T. K. Meltzer, Abh. v. Keuchh. Petersb. u. Lpzg. 1790.
C. Im. Veizhans, Tent. de tuss. conv. inf. Stuttg. 1791.
Geneeskundige (Prijs) Verhandlingen v. d. Kindhoest. Utrech 1792.
T. G. W. Danz, Versuch einer allgem. Gesch. d. Keuchh Marb. 1791. 2. Aufl. Giess. 1802.
Harrison, Diss. inaug. de pertussi. Gott. 1793.
Joseph de Hagen, Diss. de tuss. conv. Mogunt. 1794.
Brehmer, de tuss. convuls. Viteberg. 1795.
G. W. Hufeland's Bemerkk. üb. d. Blattern. 2. Ausg. p. 47
Knebel, Heilm. d. Keichh. Hufel. Journ. B. V, St. 1, No. 4
Max. Jacob, über d. Behandl. des Keuchh. in Horn's Archiv Bd. V. St. 1.
Vogler, die kürzeste u. glücklichste Heilart d. Keuchh., in Hufel. Journal B. 15, St. 1.
Matthaei, über d. Keichh., in Horn's Archiv. Bd. 3. St. 2.
Macartan, diss. sur la coqueluche et le croup. Paris 1803.
La tosse convulsiva memoria di Paneda. 1805.
Val. H. Lor. Paldamus, der Stickhusten nach neueren Ansichten bearbeitet. Halle 1805.
Jahn, über den Keichhusten, ein Beitrag zur Monographie desselben. Rudoltstadt 1805.
J. H. F. Autenrieth, Versuche für die pract. Heilk. aus der klinischen Anstalt zu Tübingen. Bd. 1. H. 1. 1807.
W. A. Haase, dissert. de tuss. convuls. Semiot. et Nosolog. Lipsiae 1807.
Hinze, über den Keichh. und dess. Behandl., in Hufelands Journal 1815.

)ebenstein - Loebel, üb. d. Erkenntn. u. Heil. der häutigen Bräune, d. Millar. Asthm. u. d. Keichh. Leipz. 1811.
)urdet, Diss. sur la coqueluche ou flux gastro - bronchique tussiculeux. Paris 1812.
ın der Heyden, Diss. sur la coqueluche. Paris 1812.
allerand, Essai sur la toux convulsiv. des enfans. Paris 1812.
ıc. Clesius, der Sitz, die Eigenth. u. Heilmeth. d. Keichhust. Hadam. 1813.
ob. Whatt, Treatise on the nature, hystory a. treatem of Child - cough. Glasg. 1813.
olzhausen, Diss. inaugur. de tuss. conv. Lips. 1815.
. F. Marcus, d. Keichh. Bamberg 1816.
hilow, vom eigentl. Sitze des Keichh. nebst einer neuen Methode gegen denselben. 1816.
G. Koehler, de sede et natura t. c. Prag 1818.
[eyer, de tussi convulsiva. Lips. 1822.
uibert, Recherches nouvelles et observations pratiques sur le Croup et la coqueluche. Paris 1824.
eirsow, medical dissertation on chincough. Salem. 1824.
[. M. J. Desruelles, Abhandlung üb. den Keuchhusten. Aus dem Französ. übers. von von dem Busch. Bremen 1828.
uersent in Encycl. d. med. Wissensch. n. d. Dict. de méd. ed. F. L. Meissner und C. Ch. Schmidt. Art. Keichh. Bd. VII p. 97. Leipzig 1831.
lache in Dictionn. d. med. sur la coqueluche. Paris 1834.
.ieke, Annalen für Kinderkrankheiten. Heft. IV.
[ajunke, de tussi convulsiva. Dissert. Vratislav. 1832.
[enr. Brühl, de tussi convulsiva. Dissert. Regiom. 1836.
. C. R. Lehmann, de tuss. convuls. Diss. Halae 1837.
. Uhlenbrock, de tussi convulsiva. Dissert. Berolin. 1838.

Morbus describitur.

Tussis convulsivae symptomata et decursum :ipturo mihi optimum videbatur, ut, quem omnes e de hoc argumento scriptores sequuti, ordinem :inerem, triaque stadia, si non temporum interval-, symptomatum tamen diversitate certa, discerne-m. Quamquam autem non ab omnibus auctoribus

eadem, sed ut uniuscuiusque de morbi natura fer-
bat opinio, diversa his stadiis imposita sunt nomi
plurimi tamen iisdem, quibus ego, usi sunt.

Stadium primum, st. catarrhale seu invasio
non certis temporis finibus continetur, sed nunc p
duas vel tres, nunc per quatuor vel sex hebdomad
tenet, nunc denique paucis diebus absolvitur. Prin
phaenomena catarrhi incipientis indolem prae se f
runt et similia in universum iis inveniuntur, qua
in morbillis erupturis obveniunt. Quo sub initio epi
demiarum non raro fit, ut, utrum ad hunc, an ad il
lum morbum ea referat, medicus dubitet. Tristiti
enim, lassitudo et languor totius corporis, sternu
tatio crebra, vocis raucedo, oculorum rubor et la
crymarum stillicidium, cephalalgia, narium coryza,
tussim convulsivam, ut morbillos, antecedere solent.
Sensim vero tussis quaedam peculiaris obvenit, qu
medicus de morbi natura certior fit. Continua enim
est et intervallulis brevibus repetita, sonitu claro,
acuto et quasi praerupto. Titillationis sensu, de quo
infantes majores natu queruntur, excitatur ejusque
paroxysmi spiritu profunde, clamose hausto excipi-
untur. Hi impetus saepius per diem redeunt, im-
primis vero vespere et media nocte increbrescunt.
Respiratio neque accelerata neque difficilis est, et
tuba auscultatoria pectori imposita rhonchus et sibi-
lans et mucosus vel hi coniuncti, plus minusve largi,
audiuntur. Sputa inveniuntur plerumque nulla. Ci-
borum appetentia imminuta, somnus inquietus, sen-
sibilitas justo major. Sensus communis turbatus. Ad

c symptomata plerumque febris, quamquam saepe
issima, accedit. Quae, etsi induit in universum
uram catarrhalem, tamen pro epidemiae indole,
anni tempestate, pro aegroti individualitate varia
Formam vero remittentis offert, cum horripi-
one, quam calor modicus insequitur, incipit. Sub
peram postquam apparuit et usque ad mediam
tem incrementum cepit, cute humida facta vel
lore praecipue capitis et pectoris terminatur. Quum
nissiones faciat valde manifestas [16]), factum est, ut
dici complures [17]), febrem intermittentem esse
do tertianam modo quotidianam, opinarentur. Post
o vel quindecim dies plerumque tollitur, raro
o evenit, ut totum secundum stadium teneat.

Stadium secundum vel spasticum ex eo prae-
ue cognoscitur, quod tussis, quae in priore stadio
arrhalem obtinebat naturam, ita mutatur, ut spe-
m sibi propriam et peculiarem nanciscatur. Quae
um sit symptoma, ex quo non solum stadium se-
ndum, verum etiam tussis convulsiva ipsa maxime
gnoscatur, digna esse videtur, quae accuratius
scribatur.

Paroxysmo appropinquanti phaenomena antece-
re solent, quae ab aegrotis percipiantur et impe-
n praesagiant: oppressio pectoris, anxietas, laryn-
vel tracheae titillatio, interdum pruritus frontis,
rnutatio, vertigo, cephalalgia. Si igitur infantes

16) Berndt Fieberl. B. II, p. 13.
17) Jahn System der Kinderkrankh. p. 394.

instantem paroxysmum praesentiunt, lusibus, quibus intenti erant, relictis, ad mensam, ad sellam, ad matrem trepidi fugiunt, eamque manibus amplexi, paroxysmum sustinent. Impetus initium facit ita, ut primum fiat inspiratio tarda, difficilis, sonora, clamosa vel stridula, quam deinde sequuntur sexies vel decies quinquies exspirationes continuo repetitae. Nunc revertitur inspiratio ut supra, quam exspirationes iterum suscipiunt. In impetu ipso, qui vel ad duodecimam horae partem trahitur, infantes dira laborantes anxietate, facie livente, oculis exorbitantibus, lacrymarum profluvio, membris convulsis, propemodum suffocari videntur. Alii pectus asthmaticorum instar procurvant, alii manum utramque cervici imponunt, alii terram pedibus quatiunt. Tandem pituita copiosa, viscida, pellucida, interdum subflava vel sanguine tincta ex ore naribusque protruditur et vomitus largus paroxysmo finem imponit. Nonnunquam etiam accidit, ut vehementi contentione excrementa praeter voluntatem ejiciantur sanguisque ex ore et naribus proruat. Immo pro mali atrocitate mentis inopes videntur et concidunt mortuis similes. Vomitus largus et completus manifestum aegris levamen fert; sin vero paroxysmus citra vomitum desinit, intervallum potius, quam intermissio tussis cessatio esse videtur. Anxietas enim quaedam et respirandi difficultas saepe superest, tussis mox revenit et ter quaterque cedit et revertitur, donec vomitus subsequatur. Quo factum est, ut vomitum ad impetum finiendum necessarium et symptoma essentiale esse

lti contenderent. Sed experientia constat, hoc sese non habere.

Quod attinet ad auscultationem, Williams[18]) in oxysmo neque respirationem neque rhonchum, intermissione autem respirationem puerilem in disis pulmonum partibus audiri, contendit. — Equia, quotiescunque pectus explorabam, in paroxysmo, em magno cum tractu in pulmones irruere et nde quasi disfractam exspirari audivi. In intersionibus initio hujus stadii rhonchum mucosum sibilantem audivi. Qui rhonchi mox plane desierunt ut stadii medio et fine respiratio plane normalis liretur.

Absoluto paroxysmo faciei rubor evanescit, sculorum tensio remittitur, respiratio regularis et edita evadit. Mox infantes lusus repetunt et sa- bene valere videntur. Alios ciborum appetentia ne fugit; alii vero, vomitu finito, fame canina faantur. Nonnunquam in ipsis intermissionibus aetudo haud mediocris invenitur: respiratio frequens imperfecta, alvus obstructa, pulsus celer et freens. Paroxysmi interdum apparent regulares tertia aque quartave hora, plerumque vero atypici et egulares. Caussam, quae accidit forte, occasioem sequi solent: uti motum corporis vehementem, cursum, ciborum vel potus haustum, clarem, risum, animi affectionem. Imitatione etiam

---

8) Williams Pathol. und Diagnose der Brusthöhle. Aus dem Engl. von Velten. Bonn 1825, p. 61.

tussis excitatur et Meltzer[19]) et Matthaei[20]) omnes infantes, qui in domo eadem versarentur, paroxysmo correptos esse tradunt, si unus eorum tussire coepisset. Alii medici tussim certam periodum sequi negant[21]), alii contra alternis diebus graviorem viderunt[22]), omnes vero consentiunt, paroxysmos nocte et ad lucem esse frequentiores. Nonnunquam etiam per totum stadium secundum tussim comitatur febris, plerumque vero, si adest, non ultra primos dies perdurat. Ceterum stadium secundum per unum vel duos menses perduci solet.

Stadium tertium, decrementi, pituitosum adesse, ex remissione paroxysmorum et sputorum qualitate imprimis noscitur. Sputa enim copiosiora, magis spissa, globosa, cocta videntur et faciliora ejectu sunt. Sensim tussis, primum inter diu ternis vel quaternis tantum horis, deinde etiam noctu rarior fit, denique, nisi cibo vel potu largo aliisque, quae supra dici, rebus nocivis exasperetur, multo mitior revertitur. Respiratio libera est, rhonchi, si quid eorum e stadio antecedente adfuerit, plane desinunt neque post paroxysmum vomitus ullus invenitur. Febris, si adhuc adest, plane evanescit. Aegroti

---

19) l. c. p. 6.

20) Horns Archiv B. III, H. 2, p. 216.

21) J. A. P. Gessner, Sammlungen u. Beobacht. aus d. Arzneigelartheit. Nördl. p. 199.
Matthaei l. c. p. 215. Henke, Kinderkranh. B. 2, p. 186.

22) Rosenstein l. c. p. 268. Danz l. c. p. 61. Guersent. l. c. Band VII. pag. 97.

amissas recuperant, hilariores fiunt melioremque
oris faciem nanciscuntur. Ciborum enim appe-
a augetur, alvi secretiones ad normam redeunt,
iratio integra revertitur. Tussis vero spastica
dum superest et paullatim tantum evanescit.
unquam accidit, ut stadium tertium ad secun-
redeat, quo morbus vehementior, quam antea,
raro fit. Quam diu hoc stadium duret, incertum
plures vero hebdomades potest tenere.

Morbum totum si respicimus, nunquam ante
omadem quartam vel sextam finitur, saepe ad
nam vel duodecimam et longius protrahitur.
l maxime de stadio spastico pendet, quod ipsam
idemiis atrocibus tam diu extenditur. Invenitur
nonnunquam irritatio bronchiorum inflammato-
dyscrasiis saepe sustentata, unde morbus longius
ucitur. Maximi momenti vero esse videtur ere-
us quidam nervorum, imprimis plexuum in tho-
sitorum, qui ex morbo ipso ortum duxit et cum
essione quadam nervosa conjungitur. Denique
ici morbi sive primarii sive secundarii magnam
dubio vim exercent.

uomodo variet morbus, docetur.

Non talis semper, qualem supra scripsi, occur-
orbus, sed valde saepe mutatum medici inve-
. Quantum ex epidemiarum, quae grassatae
descriptionibus cerni potest, tussis convulsiva
atione differre videtur, ut mox catarrhalem, mox
mmatoriam, mox spasticam indolem prae se fe-

rat[23]). Benignior reperitur, si naturam retinet catarrhalem. Quod enim si fit, morbus non tam vehementia prae se fert signa. Tussis non tam crebra, non tam clara, non tam continens et suffocationis periculum minans, non semper vomitum ciens invenitur. Organa respirationis et digestionis non tam vehementer affliguntur. Quo fit, ut celerius transeat in stadium blennorrhoicum, breviore tempore finiatur rariusque ad morbi malignitates mortemque tendeat.

Si vero, ut medicorum scriptis traditur, naturam induit inflammatoriam, quod evenit in infantibus constitutione firma et robusta et dispositione inflammatoria praeditis nec non in epidemiis hieme vel vere grassantibus: febris non raro vehementior excitatur et totum morbum comitatur. Paroxysmi crebrius et vehementius redeunt, in intermissionibus respiratio libera non redditur; quin etiam propensitas ad organorum respiratoriorum inflammationes excitandas invenitur. Praecipue observatur ad bronchitides excitandas tendens nec non totae epidemiae hac ratione insignes obveniunt. Qua re ductus, Marcus in eam incidebat opinionem, ut bronchitidem causam proximam tussis convulsivae haberet.

Denique invenimus tussim convulsivam, in qua affectio spastica quaedam vim praecipue exercet. Quod aut ab initio cernitur aut in ipsius morbi decursu in conspectum venit. In qua fit, ut stadium

---

23) Berndt, Fieberl. Band 2. pag. 21. Ejusd. praelect. de febr. vid. Keuchhusten.

·hale breviore, quam alias tempore finiatur. Tus-
tius illum sonum proprium sumit, impetus quam
ne fiunt vehementes et spasmodici, subsultus
num, extremitatum jaculatio, urinae faecisque
er voluntatem missio. Intermissiones valde sunt
ctae et diutius durantes. Pulsus suppressus,
s, spasticus, afebrilis. Citius saepiusque vomi-
etur, quam ob rem digestio mox perturbatur.
uum vi vitia organica facile oriuntur.

morbi ad graviora mala accretione.

Non raro reperiuntur tussis convulsivae ex-
entia, quibus fit, ut morbus, alias parum leta-
ifantum vitam non solum infestet, verum etiam
guat.

Magnum periculum fert tussis convulsiva, si
ctoris inflammationem increscit. Quod crebrius
stad. catarrh. neque non in stad. spastico, si
is est inflammatorius, si dispositio ad inflam-
nes individualis valet, si denique res nocivae
iae vim exercent. Bronchitides creberrimae
ur esse, nam in unaquaque fere epidemiae
ptione de his mentio fit. Pneumoniae rariores
unt et praecipue in stadio spastico. Pleuritides
nis raro inveniuntur. In stadio tertio inflamma-
chronicae obveniunt, quae ad phthisin tendunt.
deniqua accidit, ut in stadio catarrhali in angi-

nam membranaceam tuss. conv. abeat; quod quum ab aliis [24]), tum a Finaz [25]) observatum est.

Ad convulsiones excitandas in stadio secundo ex impetuum crebritate et vehementia pronum redditur systema nervosum. In infantibus aetate tenerrima hoc praecipue accidit et magna tum de vita sollicitudo exstat. Tussis enim non raro vel tremores corporis vel rigores movet; immo ad convulsiones vehementes et periculosas increscit. Quamquam haec symptomata saepe ex cerebro, quod hydrocephalo acuto correptum est, pendent.

Multi infantes ex tussi convulsiva laborantes hydrocephalo pereunt. Quum enim aetas infantilis ad hunc morbum natura prona sit, et quum sanguis tussi ad caput vehementer tendat, vel potius in cerebro retineatur, quanta sit in capite humorum abundantia quantaque ad exsudationem propensitas, potest intelligi. Quamobrem summa vigilantia uti debet medicus, ne subito aegrotus hoc morbo maligno ad mortis periculum deducatur.

Aliud ex morbo excrescens malum dyspepsia est. Quum enim vomitu crebro saepe turbentur ventriculus et organa chylopoëtica et interdum cibis noxiis, immo remediis ipsis male afficiantur, sanguificatio et nutritio quam maxime laeditur. Hinc obstructiones alvi saepe tenaces proficiscuntur, hinc status pituitosus et verminosus pendent, hinc status sangui-

---

24) Wesener in Hufel. Journ. Band XLII. St. 2.
25) Froriep's Notiz. Band XXI. p. 9.

chechecticus, corporis macies, tabes, febris lenta
punt, praecipue, si ex glandularum mesenteria-
vel ex febre meseraica aegrotus jam laboraverat.
ılosns admodum morbus redditur in stadio tertio,
nnorrhoea tunicae mucosae bronchialis purifor-
stat, quae febrem hecticam ceterasque phthi-
pituitosae symptomata procreat. Haec ortum
ex constitutione laxa, ex statu quodam tunicae
ae atonico, ex relaxatione telae et organica fol-
um mucosorum degeneratione. — Perniciosior
berculorum pulmonalium ortus ex irritatione
matoria, quam tussis fert. Quod malum infan-
morbo scrofuloso laborantes imprimis adire
Ex his, quae incipit phthisis pulmonum, serius
e ad mortem adducit.

Quod attinet ad haemorrhagias, quae tussi ex-
ır, saepe inveniuntur in infantibus plethoricis,
on in cachecticis et ex resolutione sanguinis
ntibus. Tussis vehementia non raro sanguinis
copia ex ore, ex naribus, ex auribus, imo
lmonibus protruditur, cujus fluxus vel effica-
is remediis vix et ne vix quidem potest cohi-
Rupturae quoque vasorum praecipue in con-
a oculi cernuntur.

Vitia etiam organica paroxysmorum vehementia
atur, ut herniae praecipue umbilicales, ani
sus, incurvationes spinae dorsalis, laryngis
, fracturae costarum [26]). Ex sanguinis impe-

. G. Richter's spec. Therapie. Band VIII. pag. 18. De

dita circulatione foramen ovale pervium redditur, deque Cyonosis oritur, quamquam hanc Spiritus et Tott[28]) ex sanguinis in pulmonibus circulati perturbata et debili oxygenatione deducunt. Nec apoplexia pulmonum, struma, aneurysmata pr cipue aortae et arteriarum intercostalium obveniunt

De morbi complicationibus.

Complicationum tusis convulsivae cum al morbis proxima atque creberrima cum morbis g stricis invenitur. Quod quidem iis temporib praecipue occurrit, quibus constitutio stationa gastrica vim exercet. Ex hac complicatione ad i flammationes pectoris et ad hydrocephalum propc sitas nascitur. Nec deficit affectio corporis unive salis ex natura status gastrici profecta[30]). Sae movetur tussi, ut supra jam dixi, morbus gastric secundarius.

Mentionem fecerunt multi auctores morbilloro cum tussi conv. conjunctionis, quae non raro fi videtur[31]), scarlatinae[32]), variolarum; quin eti observationes docent, morbillis vel variolis tussi convulsivam sublatam esse et vice versa. — Cet

---

corpore vertebrae dorsalis rupto narratur in misc. nat. c Cent. I. obs. 1.

27) Rust, Magaz. Band 20. p. 469.

28) Schmidt's Jahrbücher.

29) Richter l. c. p. 18.

30) Berndt l. c. p. 25.

31) Fleisch. Kinderkr. Leipzig 1804. Band 2. pag. 410.

32) Schaefer, Hufel. Journ. Band 42 St. 4. Band 43. St. Fischer ib. Band 44. St. 2.

cum alio quovis morbo inire potest conjunctio-
, quos omnes hic enumerare longum est.

De morbi exitu.

Tussis convulsiva omnino finitur triplici ratione: sanitate, aut morbis secundariis, aut morte. Sa- reducitur, si phaenomena stadii tertii apparent, missio insultuum, sive spectas frequentiam, sive citatem, si sputa cocta seu critica accedunt et spiratio expeditior evadit.

De morbis secundariis, quibus saepe mors ad- tur, supra jam memoravi, quum de morbi ex- centibus agerem.

Mors denique vel subito sequitur inter ipsum xysmum, mox suffocatione, mox apoplexia. Quod accidit. Vel cito ex haemorrhagiis nimiis ori- vel denique extra paroxysmum morbos secun- os sequitur.

De diagnosi.

Inter omnes fere medicos convenit, morbum e ab eo cognosci, qui semel tantum eum viderit. tadio vero primo magnas difficultates potest ex- re diagnosis, quia symptomata nondum sunt evo- — Morbi, quibuscum quandam habet similitu- m, sunt catarrhus simplex, bronchitis, angina branacea, asthma Millari.

Inter initia facile cum catarrho confunditur, quod n epidemia grassante et in stadio secundo vitari st.

Bronchitis ex symptomatum perpetuitate, dolo tracheae, dyspnoea, rumore rauco continuo, deniq febri cognoscitur.

Asthma Millari sine catarrho incipit, insi subito et media nocte apparet, respiratio fit spasti anhelans, brevis, irregularis. Brevissimum esse s let, plerumque altero vel tertio impetu aegrotum stinguit, semper sporadicum invenitur.

Angina membranacea morbi inflammatorii sig fert. Febris ingens, decursus sine intermissio vix aliqua cum remissione fit. Dolores laryngis tracheae, rhoncus et dyspnoea continua observant Tussis non est paroxysmatica et peculiarem sonu exhibet. Saepe ejiciuntur concrementa polyposa.

De cadaverum sectionibus.

Lux illa pathologiae, quae multos morbos tan opere illustravit, anatomiam dico pathologicam, naturam tussis convulsivae intelligendam parum auxi tulit. Nam sectis cadaveribus et in abdomine et capite et in pectore mutationes inveniuntur, de qu bus, quum tussi sola convulsiva nulli fere absuma tur, nemo potest dicere, utrum hoc morbo, an ali cum eo conjunctis sint effectae. J. Frank colo transversum invenit dilatatum, colon descendens c arctatum. Thilow[33]) intumescentiam cardiae et t nicas ventriculi lympha plastica concretas vidit. —

---

33) Jahn, Kinderkr. Erfurt 1821. Band 4. Tom. 2. pag. 37
Heine, Schmidt's Jahrb. Band 8. pag. 213.

benstein [34]) diaphragma alias sanguine turgescens, lividum, laxum, ulceribus obsitum; Memmin-[35]) crassum, firmum, multo sanguine rubrum in-t. — Webster [36]) et Desruelles [37]) cerebrum uine rubrum et exsudationes in ventriculis, Le-er [38]) arachnoideam tunicam et piam matrem uine injectas et justo crassiores repererunt. Ple-que, quod magni momenti est, tracheae et bron-rum tunica mucosa rubefacta, pulmonum color tus, vesiculae dilatatae et secretione quadam im-e obvenerunt. Quae Whatt [39]), Marcus [40]), Lo-r [41]) viderunt. — Holzhausen [42]) et Clarus truncos justo crassiores et molliores, Auten-[43]) inflammatos, neurilema scilicet et medullam m et sanguine plenam observaverunt. Quod in Vagi et Sympathici maximi plexubus reper-est. Breschet et alii haec reperta affirmant pro-observationibus, alii vero, Guersent [44]), Leh-[45]), Blache [46]) negant.

---

l. c. pag. 1603.
Hufeland's Journ. Band 13. St. 3.
The Lond. med. a. ph. Journ. Vol. 48. 1822. Dec.
l. c. pag. 57.
Schmidt's Jahrb. Band 4. pag. 368.
l. c. pag. 87.
l. c. pag. 61.
Die Lehre von den Lungenkr. pag. 438.
l. c. pag. 44.
Tübing. Blätter etc. Band 1. pag. 23.
l. c. Band 7.
l. c. pag. 18.
Schmidt's Jahrb. Band 1. pag. 309.

De morbi sede et natura.

Miram invenimus de morbi sede et natura opini-num differentiam. Huxham[47]), Stoll[48]), Kaempf[49]), Vogel[50]), Selle[51]), Butter in abdomine, partim in ventriculo, partim in organis chylopoëticis causam proximam sitam esse contendunt. Unzer[52]) nimium ciborum haustum accusat, Thilow[53]) ex affectione nervorum in cardia sitorum, qua deinde diaphragma corripiatur, proficisci morbum contendit. Omnium horum opiniones argumentis satis validis carent, et jam sufficiunt ad eas refutandas symptomatum obser-vationes. Nam nonnunquam systema digestivum ne tantillum quidem affectum est, quamquam progre-diente morbo tandem interdum corripitur.

Webster[54]) et Desruelles[55]) morbum ex ce-rebro imprimis pendere censent. Ex congestione san-guinis in cerebro irritationem fieri, quae deinde bronchiorum similem affectionem provocet, dicunt. Quod experientia negatur. Videmus quidem irrita-tionem bronchiorum, sed de cerebri irritatione pen-

---

47) Oper. phys. med. cur. Reichel. Band 2.
48) Rat. med. T. 2. pag. 178.
49) Enchirid. med. pag. 178.
50) De cogn. et cur. corp. hum. affect. pag. 414.
51) Med. clin. pag. 433.
52) Medicin. Handbuch, Band 1. pag. 433.
53) l. c. pag. 1604.
54) l. c. Nro 3.
55) l. c. pag. 79.

: symptoma nunquam, nisi morbus excrescat, in-
tur.

Alii morbi sedem in organis respiratoriis esse
t, sed diversa ratione disputantes partim acritudi-
humorum, partim inflammationem, partim affectio-
nervosam causam proximam esse contendunt.

Sydenham ex vaporibus acribus, qui sangine in
iones ferantur, tussim pendere affirmat, Meltzer[56])
chymiam pituitosam et Danz et Autenrieth[57])
lem materiam pulmonibus secerni ajunt. F. Hoff-
n[58]) sero quodam acri, quod refrigerationibus
artibus externis in pulmones repelleretur, mor-
excitari contendit. Quam sententiam novissima
pore Bosch recepit[59]).

In inflammatione bronchiorum positam esse tus-
convulsivam Rougnon[60]), Asthruc[61]), What
Marcus persuasum sibi habent. Argumenta repe-
praecipue a bronchiorum tunica mucosa inflam-
a. Hanc vero certe in simplici tussi convulsiva
adesse, multi scriptores jam probarunt. In tussi
vulsiva enim intermissiones valde manifestae in-
iuntur, in quibus neque turbata respiratio, neque
ia acustica, neque dolor, neque pulsus febrilis,
ue aliud ullum inflammationis signum occurrit.
ammationis vero non est intermissio.

) l. c. pag. 78.
) l. c. pag. 132.
) Opera omnia. T. 1. pag. 424. T. 2. pag. III.
) Schmidt's Jahrb. Band 15. pag. 312.
) Medic. praes. et curat. etc.
) On the diseases of Child. pag. 114.

Plurimi nostrae aetatis medici morbum spast
generis esse contenderunt. Argumenta, quibus ha
sententiam confirmant, ducunt a paroxysmorum p
dromis, insultuum typo, integra aegrotorum in int
vallis valetudine, a phaenomenis ipsum paroxysm
comitantibus, convulsionibus, a febris defectu. Pr
cipue vero Hufeland [62]) ex nervorum respi
toriorum affectione spastica symptomata declara
studuit. Ill. Berndt [63]) ut Wendt [64]) neque mera
inflammationem, neque meram neurosin esse, co
tendit. — Ill. Berndt [65]) ad morborum catarrhaliu
genus refert tussim convulsivam, quorum in numer
anginam membranaceam, catarrhum simplicem et in
fluenzam habet. Ut illos morbos, sic etiam nostra
tussim in catharrhali indole stirpem habere indequ
facie quidem mutata progerminare credit. Sive eni
fiat aëris conditione, sive contagio quodam, catarrha
lem saltem cieri irritationem sive inflammationem tu
nicae mucosae organorum respiratoriorum, qua de
inde nervi hac in tunica diffusi tangantur. Han
affectionem inde ad nervos laryngeos, imprimis a
nervum recurrentem et Vagi nervi ramos pulmona-
les proficisci et ita functionum perturbationem in iis
organis, ad quae horum nervorum rami tendeant, cieri.

Illa igitur irritatio catarrhalis in tunica mucosa
et haec similis forsan nervorum affectio elementa

---

62) l. c. pag. 421.
63) l. c. pag. 39.
64) Kinderkrankh. pag. 83.
65) Berndt in praelect. de febr. Keuchhusten.

sunt quodammodo, e quibus morbus constituitur. Non vero semper eandem in morbi stadiis diversis vim exercere videntur.

In stadio primo affectio catarrhalis inflammatoria tunicae mucosae praecipuas partes agit. Inde itaque proficiscuntur illa symptomata, quae in catarrho quidem quoque inveniuntur, sed ad naturam tussis convulsivae specificam mutata sunt. Non enim habemus catarrhum simplicem, sed etiam vires agunt nervorum, quos supra dixi, affectiones.

In stadio secundo, nervos quod tangit respiratorios, malum nanciscitur maximam vim. Affectio catarrhalis in tunica mucosa, quominus faciat decursum suum, quodammodo prohibetur et ex parte tollitur, contractio spastica telae et vasorum capillarium praevalet. Itaque secretio muci minuitur neque, nisi summa tussis intentione propellitur; tussis vero ipsa ad summum fastigium ascendit.

Denique ille morbi factor alter, affectionem dico nervosam, sive per se, sive remediis adhibitis fiat, magis magisque recedit. Nunc, quod in tunica mucosa valet, malum in stadio secundo spasmi violentia obrutum denuo liberius et manifestius prodit. Invenimus igitur muci secretionem uberiorem, stadium blennorrhoicum catarrhi, quod est tussis conv. stadium tertium.

Haec vero duo morbi elementa non semper eadem ratione potentes obveniunt, sed mox hoc, mox illud altero plus valet. Hinc morbi simplicis mutationes variae et excrescentia veniunt. Si enim

inflammatio catarrhalis justo magis vim exercet prohibet, quominus nervorum affectio potentior cv dat, morbi facies, quam inflammatoriam diximu evenit. Si e contrario malum, quod haeret in ne vis, vincit illud elementum inflammatorium, tuss spasticam indolem assumit. Si denique neque i neque hic morbi factor primum locum tenet, i lam invenimus formam, quam diximus catarrhale Ex hac de morbi opinione facile quoque potest i telligi, qui fiat, ut tussis convulsiva ad inflammatione viarum aëriferarum ascendat, qua via nervorum spa mus de limite cedere et convulsiones excitare possi qua ratione denique in stadio blennorrhoico phth seos periculum possit afferri. Quod pluribus expl carem, nisi finibus angustis scriptioni meae destinati impedirer.

Quodsi quaeris, quomodo fiant et unde ducan ortum tussis paroxysmi, sic statuo: Reflexione illiu in tunica mucosa irritationis translatio fit in fibra motorias nervorum laryngeorum, qui ex Vago nerv ortum ducunt. Larynx igitur spasmo corripitur, und venit strangulationis sensus, quo inducitur aegrotus ut spiritum ducat profundiorem. Quum vero simu ad bronchia ex Vago veniant rami, antagonistica ra tione etiam bronchia ad contractionem impelluntur Quo fiunt exspirationes illae spasticae, quas supra descripsi. Mira nunc ratione vicissitudo inter spas mum laryngis et bronchiorum exoritur, qua tandem quum Vagus ad ventriculum quoque ramos mittat vomitus excitatur.

Initium paroxysmi diversis ex causis capiunt. rimam in pituita secreta invenimus causam, quae ı stadio secundo acris sine dubio, quamquam rara cernitur. Deinde, ut in omnibus morbis paroxys-aticis, sic etiam in tussi convulsiva impressio ner-sa magnam in impetus excitandos vim exercet. um caloris et frigoris vicissitudines, affectiones ychicae, denique imitationes, quibus moventur groti, dum alios tussire vident, huc pertinent.

e causis tussis convulsivae remotis.

Dispositio ad hunc morbum omnibus infantibus mmunis est et ex eorum irritabilitate majori profi-scitur. Raro post annum duodecimum corripiuntur, rissime adulti et inter eos saepius mulieres, prae-pue puerperae, quam viri; forsitan, quia mulieres, ajoris sunt sensibílitatis, vel quod matres nutrices ım infantibus ex tussi convulsiva laborantibus in-ctionis periculo magis expositae sunt. Dispositio-em majorem praebere infantes dicuntur, qui habitu rophuloso, spongioso, atrophico, qui constitutione nsibili sunt praediti. Sed observatione constat, nnes sine discrimine infantes epidemia grassante rreptos esse. Catarrhi, quibus respirationis orga-rum irribilitas augetur, tussi convulsivae quam axime favent.

Causam occasionalem fert atmosphaerae consti-tio ea, quae ad catarrhos et rheumatismos oppor-na est: calor inconstans, repentinae frigoris calo-

risque vicissitudines, venti humidi, boreales, nebulæ frequentes. Regiones itaque, ubi tales tempestates saepe inveniuntur, a tussi convulsiva et frequentius et diutius et vehementius urgentur. Sed etiam a quadam specifica aëris constitutione tussim convulsivam nasci, cujus natura ad hunc diem nos effugerit, ut credamus, adducimur. Experientia enim constat, illas tempestatis mutationes, quas supra dixi, quot annis observari, indeque catarrhos quidem, rheumatismos aliosque morbos proficisci, sed tussim convulsivam interdum tantum oriri.

Etiam contagio tussis convulsiva generatur, quod Stoll [66]), Danz [67]), Meltzer, Wendt [68]) negant. Sed et Rosenstein et Hufeland et Ill. Berndt [69]) contagiosam viderunt tussim convulsivam. Multa exempla ab iis observata sunt, in quibus morbus contagio propagatus et contra, in quibus infectio non facta est, quia infantes sani ab aegris secernebantur; quin etiam pluries viderunt illi medici, in eadem familia tum demum alteros infantes infectos esse, quum alteri sputa ejicerent. Recentiore tempore Haeusler [70]) observationem narravit, quae contagio favet. — Omnes fere scriptores, qui contagiosam tussim convulsivam esse concedunt, contagium et halitu et muco bronchiali auferri et tunica mucosa

66) Ratio medendi. Band 1. pag. 164.

67) l. c. pag. 40.

68) l. c. pag. 353.

69 l. c. pag. 31.

70) Hufeland u. Osann Journal der prakt. Heilkunde. Sect. 1. Jan. 1842. pag. 56.

rum aëriferarum recipi consentiunt. De temporis tio, quo id fieri possit, dissentiunt. Alii enim a npore, quo contagium receptum sit, usque ad reerationem et infectionis symptomata procreanda nque vel sex dies, alii octo vel decem dies nesarios esse contendunt.

Quod pertinet ad quaestionem, utrum tussis ivulsiva solo contagio propagetur, nec ne: alii num contagio morbum excitari et ab aegroto al- ad alterum transferri, deinde vero, postquam rbus latius diffusus sit, aërem contagio, ab aegroipsis orto, inquinatum multos inficere putant; alii o, quae est sententia Ill. Berndt[71]), primam quia originem morbum peculiari aëris constitutioni ere, sed epidemia procedente materiam contagioa enasci et latius propagari affirmant. — Quod finem morbi, ne fiat, magis metuendum, quam initio, ab omnibus affirmatur. Initio enim contam nihil efficere videtur, nisi ut radices quodamdo agat in membrana bronchiorum mucosa indeque tationis, catarrhi incipientis symptomata excitet. nde vero contagium regeneratur et nervi maxime ciuntur in stadio spastico, donec ad maturitatem venerit et organismi non diutius ei obnoxii vi iatur.

Denique imitatio causa tussis convulsivae fieri est. De quo Koreff[72]), „Pueri, inquit, ex tussi

---

) Berndt l. c. pag. 31.
) Froriep's Notizen. Band 20. Nro 3.

convulsiva laborantis frater natu minor subito a ma[illegible] correptus est. Quum domo efferretur infans, n[illegible] sine impetu praeteriit. Quum domum reverteret[illegible] denuo quoque tussis accedit. Quod postquam plur[illegible] fuit repetitum, infans rus missus est; tussis exin[illegible] omnino sublata est."

Prognosis.

Prognosis tussis convulsivae varia. Si eni[illegible] eam per se respicimus, in nostris quidem regionib[illegible] nostraque aetate raro letifera exstat; sed propt[illegible] morbos, quos efficit secundarios, saepenumero pe[illegible]niciosum capit exitum. Superioribus vero tempor[illegible]bus epidemias pestis instar saevisse, literis traditum[illegible] Romae enim anno 1630 novem millia infantum ex[illegible]stincta sunt, quapropter tussis pestilentialis vocaba[illegible]tur et annis 1749-1764 in Suecia quadraginta e[illegible] tria millia perierunt[73]. Prognosis vero generatim pendet ex epidemiae indole. Nam tussis convulsiva si catarrhalem retinet faciem, minus fert periculi quam si inflammatoria vel spastica est. Tempestati[illegible] quoque conditio, quo ingratior et alia momenta ex[illegible]terna nociva, quo magis offendant aegrotos, eo per[illegible]niciosior reddatur tussis convulsiva necesse est.

Multum etiam valet constitutio aegrotorum e[illegible] aetas. Quo citius post partum infantes corripiuntur eo facilius morbo pereunt. Infantuli igitur, qui ma[illegible]trum lacte adhuc aluntur, plerumque morti succum[illegible]

---

73) Rosenstein's Kinderkrankheiten, edit. 3. pag. 378.

t, et Cullen[74]) plurimos tussi convulsiva exstin- annum tertium nondum attigisse asseverat. Qui isti sunt et bene nutriti in initio saepe inflam- iones nanciscuntur. Qui teniores sunt, atrophici, ıectici praecipue in secundo et ultimo stadio in s chronicos et perniciosos morbos secundarios dere solent. Pueri, quorum respirationis organa iliora, vel qui ex thoracis deformitate laborant, denique ad phthisin propensitatem prae se fe- t, raro morbum sustinent, vel morbis saltem se- dariis tolluntur.

Maximi denique momenti sunt morbi compli- ones. Morbi gastrici pejorem reddunt prognosin, diversa ratione. Si enim sunt biliosi, impetus is ex iis crebriores et vehementiores fiunt, quod m de vermibus intestinalibus potest dici; si vero t pituitosi, morbus praecipue in stadio tertio pro- i dicitur. Tussis, si est complicata cum mor- is vel cum variolis, ad inflammationes propensa enitur, quod etiam ne fiat metuendum, si in denti- e adoritur. Hufelandio[75]) aliisque testibus pueri, laborant ex capitis impetiginibus, vel ex scabie que exanthematibus chronicis, non tam vehe- ter tussi vexantur. Quod alii non viderunt[76]), potius omnes sine discrimine infantes epidemia sante corripi observarunt. — Neque meliorem vaccinia opinionem concipere possum, cui a plu-

) Anfangsgr. Band 3. pag. 460.
) l. c. pag. 420.
) Durr in Hufeland's Journ. Band 9. St. 4. pag. 115.

ribus[77]) tribuitur vis vel mitigatoria vel salubris tussi convulsiva. Malo cum J. Frank „Vaccini a *coqueluche* tueri illumque mitigare fabulam esse[7 consentire.

Ad morbi excrescentia quod attinet, sic p gnosis sese habet. Si inflammationes tussis con siva accendit, de exitu bono dubitatio fit, quae et movetur, si convulsiones, trismus et tetanus sup veniunt. Qui morbi, si ex hydrocephalo ortum cunt, recta via ad mortem tendunt. Ad phthisi quae observatur, propensitas pro natura sua est aes manda. Blennorrhoea enim non omnem salutis spe tollit, si vero tubercula soluta sunt, aegrotum peri certum est.

De morbi curatione.

Quot sint sententiae de natura sedeque tuss convulsivae et quanta earum diversitas, quum ag batur de aetiologia, vidimus. Itaque fieri non potui quin unusquisque, qui morbi naturam et sedem d versam statuebat, diversam quoque medendi rationem inveniret. Qui inflammationi bronchiorum aliorumv organorum favebat, antiphlogisticam, qui morbum spasticum esse putabat, antispasmodicam, alius alian methodum exercebat. Diversae quoque epidemiarum indoles et morbi complicationes uti diversas descri

---

77) Archner in Froriep's Notiz. B. 2. pag. 272. B. 3. pag. 33
78) J. Frank, Med. univ. praecept. P. 2. Vol. 2. Sect. Cap. XV. pag. 845.

ues, ita curandi rationes diversas protulerunt. Sic ierunt tot methodi, tot remedia. Tota fere ma- medica exhausta, immo multa remedia pro spe- s vendita sunt. Quae omnia hic memorare et ım esse et minime ad hoc opusculum pertinere imo. Ea igitur, quae prae ceteris utilia in hoc o se praestitisse observatione edocti sunt medici, is omissis, loco apto enumerare mihi liceat. rum non pauci sunt, qui uti plerosque in mor- lecursum regularem exhibentes, ita in hanc quo- therapiam vim magnam non exercere et curam tomaticam tantum esse, contendant; immo in- ıntur, qui morbum definitam mutationum seriem ssario percurrere itaque ad finem perduci debere e sine periculo impugnari posse, affirment.

Curatio ipsa et prophylatica et morbi ipsius potest. — Prior ut exerceatur et ut infantes, eri potest, serventur malo, optimum videtur, illis, ubi tussis exstitit, regionibus, removen- Quodsi fieri non potest, segregentur saltem ab aegrotis. — Vitandae sunt refrigerationes. e tempestatis vicissitudines vestibus aptis vel s cubiculo calido arcendae a pueris. Commen- a quoque est ab Hufelandio, ut sacculi Moscho, hora, Chamomillis repleti in praecordiis gesta- r et, si symptomata catarrhalia morbi metum ıt, emeticum citissime porrigeretur; hoc enim aro hostem irruentem fugari.

In curatione morbi ipsius, quae est difficillima, ximo est impedimento, quod irritationes aëris

ab organis affectis non possumus arcere. Quo cedit, ut tussis convulsiva, si summum ad fastigi ascenderit, affectio nervi Recurrentis localis fiat. hunc vero nervum medicinae vim dirigere admod est difficile, quum, ut talem processus vitalis m tionem, quae eum denique tangat, proferas, n nisi magno cum periculo aegroti fieri possit. N etiam situs magnum obstaculum objicit, quomi remedia externa, quae efficacissima facile forent, hiberi possint. — Quum vero res sic sese habe quantum fieri potest, alia curationis ratione aegr succurrere debemus. In quo negotio, quae in u versum objecta sunt, haecce inveniuntur: Prim res noxiae occurrunt, quibus morbus sustinet deinde morbus ipse, cujus natura pro stadiis var opem desiderat; tum, quae ex morbo fiebant exc scentia, morbi secundarii et complicationes cum a sequuntur, denique reconvalescentiae cura nego finem imponit.

Primae indicationi ut satisfacias, maximi m menti esse aëris temperaturam credas; quare ne nimis frigida sit, ne irritet, neque nimis calida, congestiones sanguinis faciat ad pectus. Melius er videtur, aegrotum in conclavi versari. Nam in h non solum facilius possunt temperaturae vicissitu nes vitari, sed etiam hominum complurium conv satione fit, ut aër halitu animali mitior aegrotoq aptior reddatur. Quae sententia eo imprimis videt probari, quod tempore etiam aestivo, quo aër mit evadit, tussim moveri videmus. — In stadio cat

. aegrotus lecto optime tenetur, deinde vestiatur
lius summaque cum diligentia vitet perflatus. —
d attinet ad diaetam, ciborum ingestio debito
r non solum excitat tussis impetus, verum etiam
ter digestionem laesam malam concoctionem mo-
Itaque in universum cibus potusque modicus
itur, qui pro stadio, in quo versatur morbus,
si esse debent. In stadio catarrhali mucilagi-
vescatur aegrotus et cibo blando vegetabili.
stadiis sequentibus digestio magis prosternitur,
s paullum irritantibus utatur. — Secretiones
ne cedant, videndum, praecipue vero de alvo
ndum est, ne propter vomitum crebrum reti-
ır. Quod si fieri videtur, remedia aperientia
ysmata adhibenda. — Malum si protrahitur ae-
non raro fiunt morosi et ad animi motiones pro-
, quod quum sit damno, animi tranquillitas,
l fieri potest, servari debet.

Contra tussim ipsam sic optime agimus, si stadia
nque, quae inveniuntur, proprietates respicimus.
In stadio catarrhali contra febrem, quae saepe
nit, catarrhalem curationem debes instituere.
e hujus natura sic est dirigenda, ut crises rite
t efficere. Propterea aegrotus se recipiat in con-
, in quo eadem semper sit temperatura. Victum
abilem, potum tepidum hauriat. Cutis ut melius
secretiones, levioribus diaphoreticis est indu-
: infus. flor. Sambuci; liq. Ammon. acet., Am-
mur. conjuncto cum Tart. stibiat. vel cum vino
ı. Huxhami. Expectorationem leviorem facias

remediis bechicis: specieb. pectoral., decoct. radi Liquirit. Altheae cet. Si febris atrocior hoc in stad exstitit et ad inflammationem tendit affectio loca methodus antiphlogistica in auxilium vocanda est. Si vero tussis spasticam faciem praecipue indu videtur, hoc quominus fiat, obstare debes. Qu quidem in universum efficitur ea, quam supra di curatione. Sed etiam contra ipsam affectionem sp sticam agere debemus remediis narcoticis: acid. H drocyanico, Belladonna, aliis, et derivantibus: u cerib. artificialib. in regione epigastrica, vesicatori perpetuis, unguent. Tart. stib., denique remedi antagonisticis, Ipecacuanha et Tart. stib. in refract dosi. — Ceterum medicus in aliis epidemiis ali remedia et suae cuique naturae convenientia adhibea oportet.

In stadio convulsivo, quum affectio catarrhali et inflammatio magis recesserit, maxime spasmu valet, contra quem ut agamus, diversis rationibu fieri potest.

In primis et efficacissimis remediis habenda sun narcotica, quibus exercemus methodum sedantem His quidem via directa mitigatur spasmus, sed quum infantes praecipue occurrant, quos curemus, summa cum cautione sunt adhibenda. Belladonna a multis medicis laudata est. Schaeffer[79]), Jahn[80]), Ett-

79) Hufelan'ds Journ. Band 6. St. 2. pag. 431.

80) Sammlung auserles. Abhandl. für Aerzte. Band 14. St. 2 pag. 614.

er[81]) alii permagnas ejus doses specificas habe-
. Benjam. Kahleis[82]) et Schneider[83]) Bella-
iam conjungebant cum Ipecacuanha et Sulphure.
n compositionem etiam Ill. Berndt[84]), qui alias
expertus de Bellad. in stadio tertio commendat. —
.. Hydrocyanic. maximo cum fructu adhibet Ma-
ie[85]), Granville[86]), Cerutti[87]), Hufeland et
idt aq. Amygdalar. amar. vel aq. Laurocer.,
ı Brosserio[88]) sic vult adhiberi, ut arenae vel
iae ferventis ope in vaporem redacta cum spi-
nducatur. — Quod experimentum etiam in Stra-
i et Belladonnae[89]) herba maximo cum fructu
utum alii contendunt. Extract. Hyoscyami Hu-
d et Jahn, alii alia adhibent narcotica: Extract.
viros.; extr. Cicut.; extr. Pulsat. nigric. —
ict. Nicotian. Gessner et recentiore tempore
fsheim[90]) et Heyne[91]) commendant. Ext. stip.
am., Led. palustr., Digital. purpur. alii experie-
ır. Opium fere ab omnibus recentioris aetatis
cis laudatum est. Plurimum valet ad tussim pla-
m et paroxysmorum intervalla proroganda sive

Horn's Archiv, Band 6. St. 2.
Horn's Arch. l. c. Heft 5. pag. 331.
Annalen für die gerichtliche Heilk. Band 1. Heft 2.
Berndt l. c. pag. 61.
Physiol. u. klin. U. über die Blausäure von Cerutti.
Beobacht. über den innern Gebr. der Blausäre von Cerutti.
Ueber die Anwendung der Blausäure etc.
Repert. med. chirurg. Torin. 1825,
Fuster, Schmidt's med. Jahrb. Band 7. pag. 15.
Schmidt's Jahrb. Band 10. pag. 151.
bid. Band 8. pag, 210.

in pulvere, ut Doweri, sive in mixtura cum vin. Antimon., sive ad modum Stützii, sive denique endermatice, ut Morphium acet. adhibitum sit. — Morphium, quod Meyer [92]) primus adhibuit, Ill. Berndt, praeceptor meus sane venerandus, in clinico Gryphiensi instituto expertus est [93]). Ex sedecim aegrotis hac ratione tractatis in plurimis sine ullo erat effectu, in quatuor aegris remisit aliquantum morbus, luculentum successum, non nisi toxicatione facta vidit, quae in sex infantibus fiebat. Quapropter hoc periculoso remedio omnino abstineri mavult.

Methodus antagonistica valde efficax est, quippe quae majori cum confidentia possit adhiberi. Optime exercetur emeticis. — De his multae exstant laudationes et quidem a viris gravissimis prolatae, ut ab Ill. Berndt [94]), Kieser [95]), Heyfelder [96]), Fuchs [97]). Si propius accedit tussis conv. ad inflammationes, caute adhibenda sunt et tutius Tart. stibiat. in refracta dosi in usum vocatur. Etiam constitutio aegroti respicienda est. Maximum fructum ferunt emetica, si morbo gastrico spasmi sustinentur. — Ceterum optime adhibentur si tertio vel quarto quoque die repetuntur. Cum emeticis etiam remedia narcotica conjungi

92) Rust, Magaz. Band 28. pag. 356.
93) Berndt's klin. Mittheil. Heft 2. pag. 70 seqq.
94) Berndt's Fieberlehre pag. 72. Idem, klin. Mittheilungen, Heft 2. pag. 72,
95) Schmidt's Jahrb. Band 6. pag. 216.
96) Schmidt's Jahrb. Band 8. pag. 109.
97) Schmidt's Jahrb. Band 6. pag. 332

unt. — Cantharides Hufeland et alii commen-
: et propter antagonismum, qui intercedat inter
era uropoëtica et organa respirationis, eas prod-
putant.

Hanc ad methodum etiam cutis irritamenta per-
nt. Pedes igitur vel manus immittantur in balnea
Sinap. seminib. parata, spiritu frum. calefacto
um plantae laventur, vel Allio Cepave fricentur,
squam cubitum eant aegroti. Desruelles com-
dat balnea pedum ex aqua et aceto parata, qui-
admisceri jubet acid. Muriat. ad vim augendam.
n etiam Huxham: „Haud raro", inquit, „prodest
eum frigidum, ubi omnia incassum exhibita fuere,
tamen ne adsit febricula vel haemoptoë [98])."
apiasmi, emplastra aromatica ex Camph., Opio et
mi Galbano parata, vesicatoria saepe adhibita sunt.
toris inunctiones linimento volat. camphor. factae
balsamo Peruviano aliisque rebus aethereis insti-
e sunt. Remedium hujus generis ab Authenrie-
commendatum est. Unguento enim Tart. stib.
ntum praecordia fricantur, donec pustulae emer-
t. Quam methodum alii quidem laudant, alii vero
rnantur. Nam non solum dolores acerbi, verum
m periculosissimae interdum oriuntur affectiones.
era ad processum xiphoideum interdum penetrant
nale afficiunt aegrotos sine ullo saepe in tussim
ctu, et Guersent [99]) refert casum, in quo ex ul-

) Oper. Tom. 1. pag. 190.
) Schmidt's Jahrb. Band 7. pag. 211.

ceratione vehementi resorbtio puris fiebat, quae ad mortem duxit. Qua re etiam oleum Therebinth. proponit, quo ad modum Little [100]) infantes fricentur. — Vaccinationem, quae etiam ad hanc methodum referri debet, non sine bono effectu se instituisse, medici quidam Francogallici et Anglici [101]) affirmant. Sic Thomas Adam [102]) infantem a tussi convulsiva vacinatione instituta post quartum diem liberavit.

Methodus quoque excitans, quae dicitur volatilis, in curatione potest adhiberi. Haec praecipue locum invenit, si affectio nervosa ad erethismum vergit et inflammatio omnis deest. Itaque imprimis in stadio secundo et in formis magis spasticis adhibenda est. Moschus in his remediis primum locum obtinet, et ab Hufeland, Wendt [103]), Ill. Berndt [104]) laudatur. Castoreum, liq. Ammon. succ. et anisat., Ammon. carb. pyro-oleos., ol. animal. aether. Asa denique foetida [105]) remedia sunt non contemnenda. Sulphur et hepar Sulphuris propter vim organa respiratoria excitantem fructum ferre possunt. Schlegel [106]) seminum Coffeae vel decoctum vel extractum laudat.

De methodo quoque alteranti salutem possumus exspectare, neque non paucae de hujus methodi effi-

---

100) Schmidt l. c. Band 2. pag. 294.
101) Okes in phys. and med. Journ. 1812. Nov.
102) Schmidt's Jahrb. Band 1. pag. 313.
103) l. c, pag. 215.
104) Pieberlehre, Band 2. pag. 67.
105) Caspari, Schmidt's Jahrb. Band 12. pag. 279.
106) Materialien für die Staatsarzn. und Heilk. Band 2.

a exstant observationes. Sed quum haec medi ratio remediis metallicis praecipue fiat, quae venenis habentur, summa cum circumspectione on facile, nisi in infantibus natu majoribus, potadhiberi. Zinc. oxyd. alb. vel flor. Zinci et a ro et ab aliis laudantur. Cupr. sulphur. ammon. ent. nitr. fusum ab Ill. Berndt [107]) remedia sunt osita. Plumb. acet. in hoc stadio minus valet, n in stad. blennorrhoic. Arsenic. alb. a Sims [108]) et Feriar [109]), Anglis, commendatum, a oenlein remedium in tuss. conv. efficacius dici[110]), qui tinct. vel Kali arsen. vult adhiberi.

Denique methodus roborans a multis exercetur, e quamquam a medicis Anglicis in omnibus comdatur, tamen in stadio tertio, si vegetatio debia viresque remittunt, melius adhibetur. Itaque na praecip. extr. Chin. frig. parat. vel Chinin. sulr. maxime commendatur. Deinde remedia amara: ssia, Gentiana, Angustura, lichen Islandicus, en pyxidatus et lichen cocciferus a Bauhinio et jam laudati sunt. Roborantia martialia in iis otis praecipue vim exercere possunt, quorum uificatio aliquantum jam perturbata est. Efficaimum remedium esse videtur Ferrum carbonicum, ejus in spasmos vis salubris nota est.

---

7) Berndt l. c. pag. 69.
3) Duncans Annales of medic. 1797.
)) Medic. histor. and refect.
)) Spec. Path. und Ther. cap. pertussis.

Si stadium tertium regularem offert decursum exaltata respirationis organorum sensibilitas paullatim decrescit mucique secretio uberior evadit. Praeter victum et regimen idoneum abstinentiamque a refrigeriis parum opus est medicamentis. — Quae curationi objecta sunt in hoc stadio, spasmus qui restat et membranae mucosae status quidam morbosus occurrunt. — Si tussis vehemens persistit, remediis jam supra relatis adhuc uti decet. Si pituita aegrius excreatur, remediis expectorantibus opus est. Ad tunicae mucosae morbum, qui ex immodica muci secretione et bronchiorum debilitate cernitur, cohibendum, Sulph. stib. aurant, Kerm. miner., liq. Ammon. anis., Senega, lichen Island., Squilla, Sulph. Myrrh. Chin. adhibeantur.

Morbi excrescentia, quae curam poscunt, prima occurrunt inflammationes viarum aëriferarum et pulmonum, quibus remediis antiphlogisticis obveniendum est, ut satis notum. — Convulsiones, quae simul cum tussi existunt, pro causa sunt aestimandae. Si ex nimia convulsibilitate veniunt, Moschus et balnea cum Kali caust. parata utilia sunt. Si ex inflammatione in cerebro pendent, quo fit, ut methodo antiphlogistica sint cohibendae, omnem plerumque curationem irritam reddunt. Si ex abdomine vermibus fortasse excitatae surgunt, in hoc agatur necesse est. — Ne hydrocephalo secundario infantuli tenerrimi corripiantur, caveat medicus. Quod derivatione sanguinis a capite, sive hirudinibus, sive remediis laxantibus et drasticis adhibitis efficitur.

digestio indeque reproductio male afficitur, partim
ieta, partim China cum remediis aromatico-amaris
em ferre debemus.

Diligentia summa requiritur in stadio tertio, in
o saepe ad phthisin tendit morbus. Si vero blen-
rrhoea solum ex tunicae mucosae relaxatione na-
itur, quae supra dixi remedia in usum vocanda sunt.
phthiseos vero pituitosae subest metus, Plumbum
et. cum Opio ultimum et efficax remedium est. —
terdum ex dyscrasia quadam haec blennorrhoea
tum ducit, contra quam, quum saepe sit scrophu-
sis, remedia antidyscratica in specie antiscrophu-
sa adhibeas. Si tubercula sunt resoluta indeque
endent sputa nimia, nihil restat medico, nisi cura-
nis palliativae officium illud triste.

In reconvalescentia parum opus est remediis.
am nullo fere ex morbo aegroti tam celeriter recre-
itur, quam ex tussi convulsiva. Vitandae tamen
nt vehementes motiones, refrigerationes, potus ci-
isque nimius, ne fiant recidiva. Ad organa respi-
toria corroboranda lichen. Islandico, China, aqua
eltersiana aliisque aquis acidulis cum sero lactis et
cte ipso aegrotus utatur.

)e coccionella contra tussim convul-sivam adhibita quaedam.

Hoc ipsum, in quo versamur, semestre hiber-
um occasionem dedit tussim convulsivam intra moenia
ostra observandi. Postquam enim jam mense Octob.

Sundiae, urbe vicina, eam grassari audivimus, exeunte mense Decbr. etiam nostram urbem adgressa est epidemia. — De ea vero, quum ad justum modum dissertatio mea jam accreverit et nondum finita sit epidemia, nihil aliud addere in mente habeo nisi, ut de coccinella, quam adhibuimus contra eam, pauca adjiciam. — Ceterum epidemia adhuc mitioris erat indolis. Nam neque vehementia, neque frequentia symptomatum, neque diurnitas, sive respicias stadia singula, sive morbum totum, alia erat quam ut dicere posses, epidemiam aliam, quam formam catarrhalem prae se ferre. Quo etiam factum est, ut infantum aegrotantium parentes non prius auxilium quaererent, quam in stadio spastico, in quo symptomata vehementiora de infantum valetudine antea securos excitaverunt.

Aegrotorum, qui ex illo tempore, quo initium cepit epidemia, auxilium ab instituto clinico petiverunt, sunt circa 20. Ex his alios acid. Hydrocyan., alios emeticis repetitis, alios Hyoscyam., alios denique aliis remediis tractari jussit Ill. Berndt, director instituti clinici maxime strenuus. Quod non quidem eo consilio fecit, ut tussim remediis his sanaret, sed potius, ut studiosis clinicum frequentantibus facultatem, hunc morbum observandi, pararet. Denique etiam novum contra tussim hanc commendatum remedium in usum vocari constituit, coccionellam dico, quam Wachtl, medicus Viennensis, (Med. Jahrbücher d. K. K. Oestreich. Staates Octbr. 1842) tanquam specificum contra hunc morbum prae-

ivit remedium et quae auctore Schleifer (Oester. licin. Wochenschrift No. 50. Debr. 1843) etiam tra tussim, quae in morbillis occurrit, tantam efciam praestitit, ut, coccionella adhibita, tertio quarto die post symptoma hoc sane molestum nesceret.

Quamquam non admodum confisus viribus hunovi remedii, tamen hic illic adhiberi id jussit Berndt director summe venerandus. Sed effen nullum habere videbatur, id quod ex tabula uente potest intelligi:

Guilelm. et Mathild. App. alter annum nais et constitutione debili, altera tres annos nata corpore satis firmo gaudens, ante 8 vel 12 dies catarrhum inciderunt, ex quo inde tuss. conv. cta est. Quae sic sese habebat, ut alterum 17 npetus per diem noctemque et plerumque sine omitu, alteram 12 paroxysmi cum vomitu sequente lirent. Ceterum complicationes non exstabant. occionell. adhibebatur ad hanc rationem:

℞ Coccionell. gr. v
Tart. depur. gr. x
Syrup. simpl. ℥j
Aq. font. ℥iij

M. D. S. Quater per diem coch. parv.

Quo medicamento adhibito sic se habebat morbus:

		Guilelmus.	Mathilde.	
die	j	17 impetus	12 impet.	12 vomit.
„	ij	16 „	12 „	12 „
„	iij	14 „	11 „	8 „
„	iv	14 „	11 „	9 „

Per dies sequentes bihorio coch. parv. porrigeba[t]

die	v	13 impetus	10 impet.	7 vo[m.]
„	vj	15 „	10 „	6 „
„	vij	14 „	8 „	4 „
„	viij	15 „	9 „	4 „

Per dies sequentes Coccinell. gr. viij ad mix[t.] ℥iv, hora quaque coch. dimid.

die	ix	13 impetus	8 impet.	5 vo[m.]
„	x	14 „	9 „	2 „
„	xj	12 „	7 „	1 „
„	xij	10 „	8 „	vom. nul[l.]

Per dies sequent. Coccinell. ℈β ad mixt. ℥iv, h[ora] quaque coch.

die	xiij	10 impetus	7 impet.	— vom[.]
„	xiv	10 „	6 „	— „
„	xv	9 „	6 „	— „
„	xvj	10 „	5 „	st. catar[rh.]
„	xvij	8 „	4 „	„ „
„	xviij	6 „	5 „	remed. [...] amplius [...] adhibitum [...] aegrota [...] dimissa e[st.]
„	xix	5 „ st. catarrh. aegr. dimissus est.		

Denique mihi impositum, ut remedium in inf[an]tibus pluribus simul experirer et quam diligentissi[me] successum observarem. Quod, quantum in me p[o]situm erat, feci. Quum vero coccionellae mino[res] doses antea parvum vel nullum fructum tulisse[nt,] remedium ab initio hunc in modum propinavi:

℞ Coccionell.
Tart. depur. sing. ℈j
Sacch. alb. ℥j
solv.
Aq. font. ℥vj
M. D. S.

Hujus medicamenti pro aetate cochlear, vel :hlear dimidium, vel parvum omni hora aegrotis i jussi. Praeter hoc aliud nihil adhibui. Modo, quam diligentissime temperaturae mutationes vita-it, exhortatus sum, victu et potu irritanti et calc-ienti iis interdixi, denique, ne multum uno impetu irirent vetui.

Quae expertus sum ex hac curatione instituta, tabula adjecta inveniuntur.

Quae ex tabula intelligi possunt, haec fere sunt:

Ex illis duodetriginta aegrotis novem tantum individuis per XI dies adhibitum remedium aliquantum tulit auxilii. Sed horum erant plurimi majores natu et jam diutius in stadio convulsivo haerebant. Quo factum est, ut sub finem observationis interdum approquinquare videretur stadium blennorrhoicum. Quam ob rem pro certo dicere non audeo, utrum remedium, an natura morbum induxerit, ut remitteret.

In ceteris aegrotis morbus pro temporis spatio, per quod adhibebatur remedium, parum vel nihil mitigatus, quin etiam vehementior factus est. In quibus id accidebat, partim tussis complicatione

non erat libera, partim erant infantes aetate nera et in initio stadii spastici versabantur. Res nocivas, quae exhibuissent malam vim, n quam potui invenire, nisi habitationes vel vic accusarem. Quae saepe erant exiguae ne curationi satis respondebant.

Ceterum mira ratione remedium prox diebus majorem, quam postea vim praestat Quo factum est, ut primo vel secundo post medic. adhibit. parentes et me et rem dium meum laudibus satis afficerent. Sed p aliquot dies fere omnes silebant.

Ex quibus sequitur, ut remedium novum et ne vix quidem ceteris adhuc adhibitis remed praeferendum sit. Quae, quum in universum e guum fructum praebeant, haud injuste facere m videor, si ad tussim convulsivam ea referam, qu medicinae pater Hippocrates: „Πρῶτον μὲν“, inqu πάντων δεῖ φύσεως· φύσεως γὰρ ἀντιπραττού κενεὰ πάντα.

VITA.

arolus Joannes Fridericus Brunswig, Megalopolita-
, fidei evangelicae addictus, a. d. V. Id. Mart. a. MDCCCXVII
re Carolo Brunswig, matre Sophia, e gente Hobeana,
ıulenburgiae, pago ad Rostochium sito, natus sum. A paren-
ıs optimis, salvis adhuc et incolumibus, ut litteris bonis et
ibus instituerer, in Gymnasium Neobrandenburgensem missus
ı, ubi, morbo quodam afflictus, studia diutius intermittere et
valetudine confirmanda tempus conterere coactus sum. Tum in
mnasio Gryphiswaldensi per annum moratus sum et, examine
od dicunt maturitatis absoluto, tempore Paschali a. MDCCCXXXIX
Universitate literaria Gryphica a Rectore Magnifico Ill. Gru-
rt civis academicus factus, a Decano vero maxime Spectabili
. Seifert in numerum medicinae studiosorum receptus sum.

Ex illo tempore docentes audivi: Ill. Stiedenroth de
gice et Psychologia; Ill. Tillberg de Physice experimentali.
. Huenefeld Chemiam theoretico-practicam, Chemiam orga-
am, Elementa pharmaceut. et Mineralogiam me docuit. Interfui
que Repetitorio de Chemia latino ore instituto ab Eodem. —
Hornschuch de Botanice, de Zoologia disserentem audivi
ndemque secutus sum in Excursionibus botanicis, denique
pora naturalia musei zoologici demonstrantem audivi. — Ill.
hultze de Anatomia corporis humani, de Physiologia, de
atomia comparata, pathologica, de Osteologia, Syndesmologia
eque cadavera rite dissecandi. — Cel. Laurer de Osteologia,
ndesmologia, Angiologia, Neurologia, Splanchnologia, Anatomia
suum humanorum; Ill. Seifert de Encyclopaedia et Methodo-
ia, de Pathologia generali, Materia medica, Arte fascias chi-
gicas adligandi et formulas medicas rite concinnandi, de Se-
tice, de Medicina forensi et Politia medica. — Ill. Berndt
docuit Therapiam generalem, Pathologiam et Therapiam spe-
em, Artem obstetriciam, Morbos psychicos et puerperales.
dem duce Exercitationibus practicis et medicis et obstetriciis
post obitum Beat. Kneip per semestre tempus chirurgicis et
thalmiatricis. — Exp. Berndt Morbos pectoris simul cum
rcitationibus ad indaganda signa physicalia, Operatines obste-

tricias in phantomate instituendas et Historiam medicinae mihi t didit. Beat. Kneip de Chirurgia generali et speciali, de F cturis et Luxationibus, Akiurgia, Ophthalmiatrice me insti Idem dux mihi fuit in Exercitationib. operationum chirurgicar in cadavere institutis et in Clinico chirurgico et ophthalmiatr. Apud Ill. Baum Clinico chirurgico et ophthalmiatrico, praeest, interfui.

Quibus viris omnibus quam maxime de meritis gratias ag maximas valde juvat.

Nunc vero tentaminibus et philosophico et medico nec n examine rigoroso rite peractis, spero fore, ut, dissertatione th sibusque publice defensis, summi in medicina, chirurgia, arte o stetricia honores mihi concedantur.

THESES DEFENDENDAE.

I.

Naturae rerum contemplatio, quamvis non faciat me dicum, aptiorem tamen medicinae reddit.

II.

In eo praecipue constat medicina practica, ut vera et genuinas indicationes expiscari valeamus, non u remedia excogitemus, quibus illis satisfieri possit.

III.

In vera pulmonum inflammatione sanguis illico et e amplo vulnere brevibusque satis intervallis liberalite mittendus.

IV.

Ulcerum curatio magis ad medicum, quam ad chir urgum pertinet.

Paroxysmorum per diem noctemque numerus, postquam medicamentum adhibitum est,

Nomen aegroti, aetas ejus etc.	Ante medicam. adhibit.	Die I	Die II	Die III	Die IV	Die V	Die VI	Die VII	Die VIII	Die IX	Die X	Die XI
1. Henrietta Kriewitz, 11 ann. nata, corporis habitu valido et firmo, alias omnino sana, ante 4 hebdom. tuss. conv. nacta, fere 3 per hebd. in stadio convulsivo versatur. Morbus sine complicat. Omni hora mixturae cochlear haurire jussa.	25	25 Impetus non tam vehement. Vomitus interd. parox. sequunt.	10 Vomit. rar. fit.	17	14 Impet. modici sunt.	14	13	11 Sputa ejectu faciliora.	11	10	8	7
2. Henric. Kriewitz, 8 ann. natus, ut ejus soror alias valitudine firma est, sed eodem fere, quo illa, tempore tussi correptus. Quaque hora cochlear ei dedi.	21 cum vomitu.	20	17 Vom. rarior.	15	13	12	10	10	9 stad. catarrh.	8	7	4
3. Christ. Buhmann, 8 ann. nata, alias sana, abhinc 4 hebd. tuss. conv. correpta, per 3 hebd. in stad. convuls. versatur. Complicat. non adsunt. Quaque hora cochl. dedi.	22	15	13	11	11 Impet. vehem. valde remittit.	10	9	10	8	8	7	6
4. Christ. Stolpe, 8 ann. nata, ante hebd. circitêr ad stad. convulsiv. pervenerat. Praeter tussim est sana. Cochlear omni hora ei porrigi jussi.	18 saepe sine vomitu.	16	14	12	13	10	9	9	8	7	5 stad.	5 catarrh.
5. Ludov. Stade, 7 ann. natus, 14 dies in stad. convuls. versatur. Sine complicat tuss. est. Sed interdum sanguinis congestiones ad caput tussi fiunt. Quaque hora cochl. dimid. dedi.	20 impet. vehem.	18	17	14 impet. leviores et breviores fiunt.	11	12	10 sputa facilius ejiciuntur.	9 stad. catarrh. appropinq.	8	6	7	4
6. Carolus Kreis, 8 annos natus, praeter tuss. sanus et firmo corpore et valido. Ante 4 hebd. tuss. convuls. correptus est. Complicat. desunt. Cochlear pro dos.	15	14	10	8	7	7	6	5 stad. catarrh.	stad. c.	stad. cat.	sanus	dimissus.
7. Carolina Roeder, 8 ann. nata, corpore sano et valido. Ab initio tuss. conv., quae sine complicat. erat, cura et instituta et mixturae cochlear p. d. quaque hora porrect.	10	9	7	7 Vehement. remitt.	6	6	7	7	7 Coccion. gr.xxv ad mixt. unc. vj dedi.	6	5	6
8. Maria Schultz, 7 ann. nata, postquam ex febri gastr. laboravit et sana jam reddita, tussim convuls. nacta est. Constitut. erat bona et tuss. sine complic. Dosis medic. erat cochl. pro hora.	5	5 interd. tant. c. vomitu.	6 ut heri.	5	7 vomit. saepius spasm. vehementior.	6	5	5	6 Coccion. gr.xxv ad mixt. unc. vj dedi.	5	4	5 spasm. vehementior.
9. Johann. Kriewitz, 4 ann. natus, optima valetudine praeter tussim gaudet. 3 fere hebd. ex tuss. convuls. laborat, 14 dies in stad. spast. versatur. Dosis erat cochl. dimid. quaque hora.	12	12 vehementia non	12 minuta,	13 vomitus rarior.	8	10	9	8	7	7	6	5
10. Maria Kriewitz, annum dimid. nata, alias corpore sano et firmo, 3 hebd. tuss. correpta vehementiori, quam semper sequitur vomitus largus. Dos. cochl. parvum quaque hora.	21	19	13 Tussim	11 vehementem	11 vomitus	10 plurime	11 sequitur.	12	11	10	9	8
11. Frider. Buhmann, 4 ann. natum, si non laboraret ex tuss. convuls. sanum semper et firmo corpere gaudentem ante 3 hebd. tuss. convuls adorta est. Cochlear dimid. quaque hora ei datum est.	18 interd. tantum vomit.	14	11	10	8	9	10	9	10 quaque hora cochlear.	8	7	6
12. Carolus N. N., 4 ann. natus, praeter connubium genitus, cachecticus, rachitide et atrophia summopere laborans, ante 2 hebd. tuss. conv. correptus est, qua vehementer vexatur. Dosis erat cochl. dimid. pro hora.	9 impetus valde	9 vehementes.	11 aegrotus	10 quam	10 maxime	12 vexatur.	10	9	8	10	8	9
13. Carolina Buhmann, 1½ ann. nata, proximo tempore ex bronchitide laborabat, quae etiam nunc sine dubio cum tuss. conv. levior erat conjuncta. Nam febricula aderat neque in intermissionibus respiratio libera, sed cum ronchis audiebatur. Quapropter 2 hirud. pectori imposui, deinde cochl. parv. p. d. dedi.	8	8 impetus	12 tussis et vehementes	9 vomitus	13 inflamm. orta est; quapropt. Hirud. med. ij adhibui.	12 inflamm. minuta.	10	9 inflamm. non	9 potest cerni.	10	9	9
14. Carolina Schlutow, 5 ann. nata et optima valetud. gaudens, ante 17 dies fere ad stad. conv. pervenerat. Intermissiones valde erant liberae. Cochl dimid. p. d. quaque hora proposui.	18	7	11 alvus est obstructa.	11 alvus ducta.	10	9	10	10	9	7	8	7
15. Eduardus Konrad, 9 menses natus, cum tuss. conv. simul ex diarrhoea laborabat gastric. Quae postquam evanuit remediis aptis adhibit. coccion., sed sine Tart. dep., usus est aegrot. Cochl. parvum quaque hora.	20	20	16	22 diarrhoea rediit.	20 diarrhoea minuta.	19	16 diarrhoea sublata.	14	13	13	12	11

Paroxysmorum per diem noctemque numerus, postquam medicamentum adhibitum est,

Nomen aegroti, aetas ejus etc.	Ante medicam. adhibit.	Die I	Die II	Die III	Die IV	Die V	Die VI	Die VII	Die VIII	Die IX	Die X	Die XI
16. **Carolus Stolpe**, 6 ann. natus, morbo scrophuloso admodum affectus, vix egressus est e stad. catarrh. Complicat. aliae non exstant neque febris adest. Cochl. dimid. p. d. quaque hora.	12 interd. sine vomitu.	11	8 sine vomitu.	9	8	10	11 causa, cur. morb. crescat, non potest inveniri.	11	10	9	9	8
17. **Guil. Stolpe**, 4 ann. natus, ut ejus frater in init. stad. II. versatur. Conplic. tuss. conv. vacat. Nam sanus alioquin est puer. Dosis est cochl. dimid.	7 cum vomituritionibus.	8	7	8	6 Impet. diu tenent et valde sunt vehem.	10 causa externa,	10 cur. morb.	11 crescat,	10 non adest.	9	9	8
18. **Charl. Stolpe**, 1½ ann. nata, bono corporis habitu, ex tussi laborat 3 hebd., sed sine complicat. Dosis ei destinata erat cochl. parv. quaque hora.	19	18	16	13 vomitus	12 rarior fit.	13	10	11	10	9	10	9
19. **Guil. Stade**, ¾ ann. natus, ex dentit. diffic. et irritat. inflammat. mesenterii laboraraverat. Quum tuss. convuls. corripiebatur, sanus erat. Complicat. igitur non aderant. Dosit erat cochl. parv. pro hora.	20 Impet. sunt vehementes.	18	17	14 Impetus leviores	12 et breviores	10 fiunt.	10 sputa facilius	9 ejiciuntur.	8 stadium	6 catarrhale.	5	4
20. **Joannes Klünner**, 6 ann. natus, corporis habitu bono, ante 2 hebd. tuss. convuls. correptus est, quae sine complicationibus exstat. Dosis erat cochlear dimid. p. hora.	13	11	10	10	9	10	11	10	9	9	10	11
21. **Carolus Klünner**, 4 ann. natus, constitutione debili, ante 2 hebd. tuss. convuls. nactus est. Praeter morb. scrophulos. puer erat sanus. Dosis erat cochl. dimid.	15	12	11	12	11	10	11	9	9	10	11	9
22. **Maria Plate**, 7 hebd. nata et corpore, quantum poterat cerni, sano, ante hebd. 3, tuss. conv. nacta. Pro hora ei cochl. parv. proposui.	16	14	13	12	13	12	13	11	12	10	10	11
23. **Charlotta Bollwitz**, ann. et dim. nata, constitutione debili est. 3 hebd. ex tuss. conv. laborat, quae est sine complicat. Cochlear parvum p. d.	13	10	9 Impetus non tam	9 vehement.	10	8	9	8	Pergitur eadem ratione in curatione.			
24. **Carolus Bollwitz**, 3 ann. natus, constitut. bona, eodem tempore, quo soror ejus tuss. conv. correptus est, quae sine complicat. erat. Cochl. dimid. dedi pro hora.	15	12	12 vomitus interd. deficit.	11	10	9	8	9	Spasmus mitior redditus est; persequitur curatio.			
25. **Emilia Wichmann**, 2½ ann. nata, habitu bono, jam antea e tuss. conv. elaboraveraf, quae erat in stad. catarrh., quum recrudescebat morbus. Ceterum complication. non aderant. Dosis erat cochl. dimid.	15	12	11 Impet. multo mitiores.	11 ut heri.	9	9	8	7	5	6	5	5
26. **Friderica Burwitz**, 3 ann. nata, constitutione corporis bona, sed ex morbo scrophulos. laborans, praeter tussim convuls. morb. gastrico affecta. Quare primum emeticum est porrectum, deinde mixturae notae cochlear dimid. p. d. Ceterum in stad. catarrhal. tuss. conv. versatur.	10	8	7	6	4	3	4	3	Aegrota sana dimissa est priusquam morbus ad stadium pervenerit. catarrh.			
27. **Carolus Knaak**, 2 ann. natus, habitu scrophuloso valde manifesto, jam per 5 hebd. ex tuss. conv. laborat. Impetus sunt vehementes et interdum cum epistaxi conjuncti. Aliae complicationes vel excrescentia morbi non exstant. Dosis est cochlear parv.	20	18 striae sanguineae	16 in muco ejecto	15 inveniuntur.	16	16 cochl. dimid. p. d.	17	15	14	12	12	11
28. **Joanna Daedler**, 7 ann. nata, corpore valido et firmo, filia parentum summa penuria degentium, per 4 hebd. ex tuss. conv. laborat. Dosis est cochlear quaque hora.	18	17	15	15	14	12	10	11	10	9	8	7